

En försäkringskassa hade avslagit en kvinnas ansökan om underhållsstöd därför att det inte kunde uteslutas att hon fortfarande bodde tillsammans med sin f.d. make. Fråga bl.a. om socialnämnden utan en egen prövning har kunnat lägga försäkringskassans bedömning till grund för ett beslut om att avslå en ansökan från kvinnan om försörjningsstöd

AA separerade hösten 2002 från sin make och hon var därefter ensamstående med tre barn födda 1997, 1999 och 2000. Hon hade ansökt om s.k. underhållsstöd hos försäkringskassan som dock hade avslagit hennes ansökan med motiveringen att det inte kunde uteslutas att hon fortfarande sammanbodde med sin f.d. make. Hon vände sig i december 2002 till Stadsdelsnämnden Lärjedalen i Göteborgs kommun och ansökte om försörjningsstöd.

I en anmälan till JO den 10 april 2003 anförde AA klagomål mot stadsdelsnämndens handläggning av hennes ärende om försörjningsstöd. Klagomålen avsåg i huvudsak att stadsdelsnämnden nekade henne försörjningsstöd med motiveringen att försäkringskassan hade avslagit hennes ansökan om underhållsstöd. Detta hade lett till att hon nu befann sig i ett mycket utsatt ekonomiskt läge.

Inledningsvis inhämtades från stadsdelsnämnden en kopia av journal-anteckningarna i AA:s ärende. Vidare inhämtades från Länsrätten i Göteborgs län kopior av två beslut den 18 februari 2003 i mål nr 329-03 och 843-03. Av de inhämtade handlingarna framgick i huvudsak följande.

Genom två beslut den 19 december 2002 respektive den 24 januari 2003 avslog stadsdelsnämnden delvis – till ett belopp om 3 519 kr vid vardera tillfället – AA:s ansökningar om försörjningsstöd för januari och februari 2003. Båda besluten motiverades enligt följande.

Om det föreligger behov av underhållsstöd som inte kan tillgodoses av barnens far så ska behovet tillgodoses via försäkringskassan. Då försäkringskassan har avslagit AA:s ansökan om underhållsstöd bedöms det inte skäligt att socialtjänsten skall överpröva försäkringskassans beslut.

AA överklagade de båda besluten till Länsrätten i Göteborgs län som i de två ovan nämnda besluten gjorde följande likalydande bedömningar.

Stadsdelsnämnden har hänvisat AA att söka underhållsstöd för att på så sätt bidra till sina barns behov. AA har sökt underhållsstöd hos försäkringskassan men fått avslag. Behörig myndighet att fatta beslut om underhållsstöd är försäkringskassan. Utgångspunkten för bedömningen av AA:s rätt till bistånd för aktuell period måste således vara att hennes behov inte kan tillgodoses genom underhållsstöd utbetalat från försäkringskassan. Stadsdelsnämnden har därför inte haft fog för att avslå AA:s ansökan på den grunden att hennes behov kunnat tillgodoses genom underhållsstöd utbetalat från försäkringskassan. Att AA har behov av bistånd bl.a. för kostnader för boende och uppehälle för sina barn har inte ifrågasatts av stadsdelsnämnden. Stadsdelsnämnden har emellertid inte utrett AA:s möjligheter att erhålla hjälp till barnens försörjning från barnens far. Då utredningen således inte är fullständig har vidlag skall målet återförvisas till stadsdelsnämnden för erforderlig utredning.

Länsrätten undanröjde stadsdelsnämndens båda beslut och överlämnade handlingarna till stadsdelsnämnden för erforderlig utredning beträffande AA:s rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen avseende januari respektive februari 2003.

Av journalanteckningarna framgick att stadsdelsnämnden erhöll länsrättsbesluten den 19 februari 2003. Genom två beslut den 3 mars 2003 ”omprövade” nämnden de tidigare besluten om försörjningsstöd för januari och februari 2003. Även denna gång avslogs ansökningarna delvis med belopp om 3 519 kr med följande motivering.

Enligt 7 kap. 1 § föräldrabalken skall föräldrar svara för underhållet av gemensamma barn efter förmåga. Vidare har f.d. makar med gemensamma barn som sammanbor försörjningsskyldighet gentemot varandra och denna skyldighet går före rätten till ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen.

Stadsdelsnämnden anmodades härefter i en remiss att inkomma med utredning och yttrande. Stadsdelsnämnden skulle särskilt beakta vad Länsrätten i Göteborgs län hade anfört i de båda beslut som redogjorts för ovan.

Stadsdelsnämnden, sociala utskottet, avgav som sitt yttrande ett tjänsteutlåtande undertecknat av enhetschefen BB. I yttrandet anfördes i huvudsak följande.

Bakgrund:

Sökanden är en ensamstående kvinna med 3 barn (f. -97, -99 och -00). Hösten -02 separerade sökanden från sin make och har till socialförvaltningen samt försäkringskassan uppgivit att de numera lever åtskilda. Då försäkringskassan erhållit information som gjorde att man inte kunde utesluta att makarna fortfarande var sammanboende, avslog man sökandens begäran om underhållsstöd. Mot bakgrund av detta fattade socialförvaltningen senare beslut om att avslå ansökan om bistånd motsvarande underhållsstöd, med motiveringen att det inte åligger socialtjänsten att ompröva försäkringskassans beslut och därmed överta ansvaret. Detta beslut prövades senare i länsrätten, som undanröjde socialförvaltningens beslut och återvisade detta för erforderlig utredning. Försäkringskassans beslut att dra in underhållsstöd har överklagats och ligger hos länsrätten i Göteborg.

Aktuell situation och bedömning:

Vid omprövning har socialförvaltningen funnit att det primärt är föräldrars uppgift (se föräldrabalken 7 kap. 1 §) att ansvara för barnens försörjning och således åligger det även fadern (se föräldrabalken 7 kap. 2 §) att bistå. Sökanden har icke heller vidtagit någon rättslig åtgärd för att få underhåll av denne och enligt dom i Kammarrätten i Stockholm 240-1997 är detta ett krav för att erhålla kompletterande

ekonomiskt bistånd. Ett flertal domar ger stöd för ovan nämnda resonemang. I ett likartat fall har Länsrätten i Göteborg i dom 2951-03 E beslutat att förälders underhållsskyldighet gentemot barn är primär i förhållande till socialtjänstlagen och därför avslagit besväret.

I det aktuella fallet uppger sökanden för övrigt att f.d. maken ej önskat ha kontakt med socialförvaltningen och därmed kan hans möjligheter att bistå familjen inte utredas närmare. Socialförvaltningen har begärt att få in inkomstuppgifter, men några sådana har inte redovisats. Han kan därmed antas vara självförsörjande.

Med anledning av det tidigare nämnda fattade socialförvaltningen 030303 beslut om att delvis avslå ansökan med 3 519:-. Detta beslut samt de efterföljande har inte överklagats och därmed ej heller varit föremål för rättslig prövning.

Socialförvaltningens handläggare har varit mycket måna om att ha tät kontakt med sökanden för att på så sätt kunna få en god bild av familjen och deras behov. I ärendet föreligger icke någon nödsituation och ej heller synes bostaden vara i fara. Extra bistånd har beviljats för matinköp och hyresskuld.

AA gavs tillfälle att yttra sig över remissvaret men hördes inte av.

I ett beslut den 30 november 2004 anförde *JO André* följande.

Enligt 2 kap. 1 och 2 §§ socialtjänstlagen (2001:453) svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område och kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Kommunens yttersta ansvar får särskild aktualitet bl.a. när en enskild vänder sig till socialtjänsten med en ansökan om försörjningsstöd efter att ha fått avslag hos någon annan myndighet, t.ex. försäkringskassan, på en ansökan om ekonomisk hjälp i någon form. Den biståndssökande kan ha räknat med denna inkomst och i den uppkomna situationen stå inför uppenbara problem att klara sin försörjning. Många gånger kan naturligtvis de faktiska omständigheter som har legat till grund för den andra myndighetens avslagsbeslut ha betydelse även för sökandens rätt till försörjningsstöd. Det ankommer emellertid i dessa fall på socialtjänsten att, utifrån de särskilda synpunkter som socialtjänsten har att beakta i sin verksamhet, göra en självständig prövning av om förutsättningarna för att bevilja försörjningsstöd enligt ansökan är uppfyllda eller om insatser annars behövs för att undvika en nödsituation.

Stadsdelsnämnden har i detta fall delvis avslagit AA:s ansökningar om försörjningsstöd på den grunden att behovet skulle tillgodoses genom underhållsstöd från försäkringskassan och att det inte ”bedömdes skäligt” att ”överpröva” försäkringskassans avslagsbeslut. Jag instämmer i länsrättens uppfattning att utgångspunkten för stadsdelsnämndens prövning borde ha varit att AA:s behov för den aktuella perioden inte kunde tillgodoses genom underhållsstöd. Av det ovan anförda följer också att stadsdelsnämnden inför besluten borde ha gjort en självständig bedömning av AA:s familjeförhållanden och om hon var

berättigad till försörjningsstöd enligt sin ansökan eller skulle anses ha möjlighet att ordna sin försörjning på annat sätt.

Vad som i övrigt har kommit fram föranleder inte något uttalande från min sida.